

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА**

Факультет філософської освіти і науки

“Затверджено”

на засіданні Приймальної комісії
НПУ імені М.П. Драгоманова
протокол № 4 від “30” березня 2017р.

“Рекомендовано”

Вченою радою
Факультету філософської освіти і науки
протокол № 8 від “15” лютого 2017 р.

Програма співбесіди

для осіб, які мають базову або повну вищу освіту

з Культурології

для громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства,
при вступі на навчання для здобуття ступеня бакалавр

спеціальність 034 - Культурологія

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ПРОГРАМИ СПІВБЕСІДИ

Співбесіда – це коротке опитування, як правило у письмовій формі, метою якої є виявлення потенціалу абітурієнта для навчання за спеціальністю 034 - «Культурологія». В основу змісту співбесіди покладено базове підґрунтя культурологічної освіти студентів спеціальності «Культурологія».

В програмі співбесіди за спеціальністю «Культурологія» освітнього ступеня бакалавр акцентується увага на основних питаннях, що входять до екзаменаційних білетів з культурології у контексті філософського, культурологічного та естетичного знання, а також на розроблених критеріях оцінки знань абітурієнтів, виявлених під час співбесіди. Абітурієнт повинен вміти аналізувати базові категорії культури (архетип, ментальність, картина світу, культурний смисл, текст культури); ключові концептуальні напрями в історії культурології (класичні та некласичні, зокрема еволюціонізм, феноменологію, герменевтику та семіотичну школу); засади класифікації та типологізації культурних феноменів.

Співбесіда з культурології дає змогу перевірки теоретичного осмислення основних філософських та культурологічних ідей в історичному розвитку

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СПІВБЕСІДИ

Фахова комісія аналізує результати співбесіди методом експертної оцінки й колегіально приймає рішення: про «рекомендовано до зарахування» або «не рекомендовано до зарахування», з урахуванням співбесіди з мови (української, російської).

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ СПІВБЕСІДИ

3.1. Теоретична культурологія.

Концептуалізація ключових понять культурології (ментальність, архетипи, картина світу, смисл культури, текст культури). Історичний розвиток уявлень про культуру як передумова теоретичного оформлення культурологічного знання. Плюральність значень терміну "культура": розмаїття дефініцій і розмаїття класифікацій підходів до визначення. Контекстуальність поняття «культурний» і моделювання структури «культурного порядку» (архетипи, смисли, ментальність, картина світу, цінності, тексти). Структура культурології: базові та допоміжні культурологічні дисципліни. Культура, культурологія, cultural studies. Культурологія і блок культурантропологічних дисциплін країн Заходу. Основні класичні культурологічні школи: еволюціонізм, психологічна парадигма, соціологічна парадигма, теологічна парадигма, структуралізм. Посткласичні та некласичні парадигми культурології: феноменологія, герменевтика, постструктуралізм, діалогістика.

3.2. Поняття культура та його полісемантичність. Морфологія культури

Термін культура: походження, смислові трансформації, типи визначень. Вплив національних та історичних традицій на характер дефініції та атрибуції культури як феномену буття людини. Культурологія як результат поєднання світоглядних традицій античності, Середньовіччя і Нового часу. Античні уявлення про культуру: культура як "обробка ґрунту", "виховання" (пайдейя) та релігійний культ. Особливості розуміння культури в епоху Середньовіччя: акцентування морально-духовних аспектів поняття. Осмислення культури в добу Модерну (XVII – XIX ст.). Зародження філософії культури в добу Просвітництва в контексті німецької класики. Антиномічний підхід до культури як до противаги "натурі" (Ж.Ж.Руссо, Ф.Вольтер, Й.Гете). Історизм як засаднича установка визначення культурного буття в працях С.Пуфендорфа, І.Канта, Г.В.Ф. Гегеля та Й.Г. Гердера. Культурологічне знання в контексті суспільно-історичних наук XX ст. Культурологічні ідеї у історіософських розробках О.Шпенглера, А.Тойнбі та М.Я.Данилевського. Розрізнення термінів «культура» і «цивілізація». Структурні елементи культури. Умовність поділу на матеріальну та нематеріальну культуру. Риси культури: універсальні, загальні, унікальні. Поняття культурної своєрідності. Культурні архетипи, універсалиї та універсальні патерни культури. Культурний комплекс. Культурний ареал. Культурний спадок. Культурні образи та культурні цінності. Інститути культури.

3.3. Функціонування культури. Типологія культур.

Форми функціонування культури. Культурна статика. Основні функції культури. Культурна динаміка: закономірності культурних трансформацій. Лінійна та циклічна моделі динаміки культури: універсалізм та партикулізм у культурології. Синхронія і діахронія культури. Традиція та новація. Домінуюча культура, контркультури та субкультури. Поняття культурної маргінальності. Поняття культурної кризи. Прогрес і регрес в культурі. Підстави класифікації культури. Концептуальна схема галузей, типів, форм та видів культури. Галузі (сфери) культури: економічна, політична, професійна, педагогічна культура. Види культури: світова, регіональна, локальна (національна та етнічна) культури. Форми культури: елітарна, народна, масова. Рівні культури: спеціалізований та буденний. Регіональна та історична типології культури. Авторські класифікації культури (Ф. Ніцше, Л. Фробеніус, П. Соорокін, О. Шпенглер, М. Вебер). «Аполонічне» та «діонісійське» начала в культурі. Маскулінна і фемінна, активна і пасивна, раціональна і містична, гуманістична і авторитарна, світська та релігійна культури. Типологія «Схід – Захід» як основа типології культури та її межі.

- 4. Для пільгових категорій осіб, яким надано право складати вступні випробування (особи, що потребують особливих умов складання випробувань) в НПУ імені М. П. Драгоманова за рішенням Приймальної комісії створюються особливі умови для проходження вступних випробувань.**

5. СТРУКТУРА БІЛЕТУ СПІВБЕСІДИ

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова

Інститут філософської освіти і науки

Ступень: «Бакалавр»

Галузь знань: 03 – Гуманітарні науки

Спеціальність: 034 – «Культурологія»

співбесіда

Екзаменаційний білет № ___

1. Визначення предмета та об'єкта культурології.
2. Форми культури: елітарна, народна, масова
3. Розрізнення термінів «культура» і «цивілізація».

Затверджено на засіданні Приймальної комісії НПУ ім. М. П. Драгоманова

Протокол № 4 від «30» березня 2017 р.

Голова фахової комісії _____ / _____ /
Підпис Прізвище, ім'я, по-батькові

6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аверинцев С.С. “Морфология культуры” Освальда Шпенглера / С.С. Аверинцев // Вопросы литературы. 1968. №1. – С. 132-153.
2. Аверинцев С.С. София-Логос. Словарь. / С.С. Аверинцев – К.: Дух і Літера, 2001. – 460 с.
3. Ахутин А.В. Парадоксы культурологии / А.В. Ахутин // В перспективе культурологии: повседневность, язык, общество / Рос. ин-т культурологии. — М.: Академический проект; РИК, 2005. – С. 10-47.
4. Барт Р. Критика и истина / Р. Барт / Пер. Г. К. Косикова // Зарубежная эстетика и теория литературы XIX-XX вв.: Трактаты, статьи, эссе. — М.: МГУ, 1987. – С. 349-387.
5. Барт Р. Эффект реальности / Р. Барт // Избранные работы: Семиотика. Поэтика. – М.: Прогресс; Универс, 1994. – С. 392-400.
6. Барт Р. Введение в структурный анализ повествовательных текстов / Р. Барт / Пер. Г.К. Косикова // Зарубежная эстетика и теория литературы XIX—XX вв.: трактаты, статьи, эссе. — М.: МГУ, 1987. — С. 387-422.
7. Барт Р. Империя знаков [: сб. заметок по итогам путешествия по Японии] / Р. Барт / Пер. Я. Г. Бражниковой. — М.: Праксис, 2004. — 143 с.

8. Баткин Л.М. О некоторых условиях культурологического подхода / Л.М. Баткин // Античная культура и современная наука. М.: Наука, 1985. – С. 303-312.
9. Батман Зигмунт. Глобализация. Последствия для человека и общества / Зигмунт Батман / Пер. С англ.. – М.: Издательство “Весь Мир”, 2004. – 188 с.
10. Бахтин М.М. Проблема текста в лингвистике, филологии и других гуманитарных науках: Опыт философского анализа // Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества. – М., 1979. – С. 281-307.
11. Беличенко А.В. Парадигма – средостение языка и культуры / А.В. Беличенко / К топодинамической теории парадигм // Язык и культура. Вторая международная конференция. Тезисы. Ч.1 – Киев, 1993. – С. 21-22.
12. Бенвенист Э. Цивилизация. К истории слова 12. / Э. Бенвенист // Общая лингвистика. – М., 1974. – С. 386-396.
13. Бенедикт Рут. Хризантема и меч: Модели японской культуры. / Рут Бенедикт. – М., 2004. – 256 с.
14. Бобахо В.А., Чучайкина И.Е. Проблема социокультурной динамики (Обзор подходов и концепций). / В.А. Бобахо, И.Е. Чучайкина. – М.: Проспект-М, 1995. – С. 13-33.
15. Бодрияр Ж. Симулякри і симуляція. / Ж. Бодрияр. – К., 2004. – 230 с.
16. Вебер М. Хозяйственная этика мировых религий. / М. Вебер // Религиоведение. Хрестоматия / Пер. с англ., нем., фр. Сост. И общ. Ред. А.Н. Красникова. – М.: “Книжный дом “Университет”, 2000. – С. 542-569.
17. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов. / А. Вежбицкая. – М.: Языки славянской культуры, 2001. – 288 с.
18. Великовский С.И. Культура как полагание смысла / С.И. Великовский. // Одиссей. Человек в истории. 1989. – М.: Наука, 1989. – С. 17-20.
19. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості. / Ю. Габермас. – Львів, 2000. – 319 с.
20. Гадамер Х.-Г. Истина и метод. Основы философской герменевтики. / Х.-Г. Гадамер / Пер. с нем./Общ. ред. и вступ. ст. Б. Н. Бессонова. – М.: Прогресс, 1988. – 704 с.
21. Гатальська С.М. Тип культури та її цивілізаційні форми як предмет філософії культури. // Гатальська С.М. Філософія культури. Підручник. – К., 2005. – С. 44-74.
22. Гольденцвайг Г., Варденбург Д., Семеляк М., Выдолоб Ю. 10 субкультур: драм-н-бейс, хип-хоп, готы, транс, регги, синтипоп, кельты, панк, хеви-метал, акустическое подполье. / Г. Гольденцвайг, Д. Варденбург, М. Семеляк, Ю. Выдолоб // Журнал «Афиша» (4 августа 2003). [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.afisha.ru/article/10subkultur/>
23. Гройс Борис. О современном положении художественного комментатора / Борис Гройс // «Художественный журнал». – М., 2001. – №4. – [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://xz.gif.ru/numbers/41/groys/>
24. Гумбольдт В. Философия языка / В. Гумбольдт. // Язык и философия культуры. – М., 1985. – 450 с.

25. Давыдов Ю.Н., Роднянская И.Б. Социология контркультуры. / Ю.Н. Давыдов, И.Б. Роднянская. – М., 1980. – 150 с. – С. 20-48.
26. Дилигенский Г.Г. «Конец истории» или смена цивилизации / Г.Г. Дилигенский // Вопросы философии. 1991. № 3. – С. 29-42.
27. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора. – К., 2003. – 503 с.
28. Заграевский Сергей. Применение к рейтингованию художников современных математических методов экспертных оценок. / Сергей Заграевский // [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://zagraevsky.com/math.htm>
29. Золкин А.Л. Эстетика: учебник для студентов вузов, обучающихся по гуманитарно-социальным специальностям / А.Л. Золкин. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – 447 с. – С. 246-250, 272-275.
30. Історія української культури / За загал. ред. І. Крип'якевича. — 4-те вид., стереотип. — К.: Либідь, 2002. — 656 с. — С. 5-130.
31. Історія української літератури / Авт. передм. М.К. Наєнко. — К.: Академія, 2003. — 567 с. — с. 20-46.
32. Історія української та зарубіжної культури: Навч. посіб. / С.М. Клапчук та ін. – 4-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2002. – 351 с.
33. Кармин А., Новикова Е. Культурология. / А. Кармин, Е. Новикова. – СПб.: Питер, 2004. – 464 с.
34. Короткий енциклопедичний словник з культури / За ред. М.Корінного, В. Шевченка. – К., 2003. – 384 с.
35. Кравець М.С., Семашко О.М., Піча В.М. та ін. Культурологія: навчальний посібник. / М.С. Кравець, О.М. Семашко, В.М. Піча. – Львів, 2003. – С. 65-85.
36. Кравченко А.И. Культурология: Учебное пособие для вузов. / А.И. Кравченко. – 3-е изд. – М.: Академический Проект, 2002. – 489 с.
37. Культурология. XX век. Энциклопедия в двух томах / Главный редактор и составитель С.Я. Левит — СПб.: Университетская книга, 1998. – 640 с. – [Электронный документ]. Режим доступа: <http://www.alleng.ru/d/cult/cult007.htm>
38. Культурология: Учебное пособие для вузов / Н.Г. Багдасарьян, Г.В. Иванченко, А.В. Литвинцева и др.; Под ред. Н.Г.Багдасарьян. – 4-е изд., испр. – М.: Высшая школа, 2002. – 416 с.
39. Культурологія: Навчальний посібник / Т.Б. Гриценко, С.П. Гриценко, А.Ю. Кондратюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 392 с.
40. Культурологія: навчальний посібник / Є.А. Подольська, В.Д. Лихвар, К.А. Іванова. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 288 с.
41. Левикова С.И. Молодежная субкультура: Учебное пособие. / С.И. Левикова. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2004. – 608 с.
42. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. посібник. Вид. 2-ге, перероб. і доп./ За ред. проф. А. Яртіся та проф. В. Мельника. — Львів: Світ, 2005. — 568 с. — С. 21-71.
43. Лотман Ю.М. К проблеме типологии культуры / Ю.М. Лотман. // Ученые записки Тартуского ун-та. Тарту, 1967. Вып. 198. – С. 30-36.

- 44.Лотман Ю.М. Культура и взрыв. / Ю.М. Лотман. – М.: Гнозис. Издательская группа “Прогресс”, 1992. – 272 с.
- 45.Лотман Ю.М. Семиотика культуры и понятие текста // Лотман Ю.М. Избр. статьи: В 3 т. – Т. 1. Статьи по семиотике и топологии культуры. – Таллинн, 1992. – С. 310-337.
- 46.Лотман Ю.М. Символ в системе культуры // Лотман Ю. М. Избранные статьи. – Т. 1. – Таллин,1992. – С. 191-199.
- 47.Мейлер Норман. Белый негр. Беглые размышления о хипстере / Норман Мейлер // Вопросы философии. № 9, 1992. – С. 131-145.
- 48.Миропольська Н.Є., Белкіна Е.В., Масол Л.М. та ін. Художня культура світу: Арабо-мусульманський культурний регіон. Африканський культурний регіон. Індійський культурний регіон. Далекосхідний культурний регіон. Латиноамериканський культурний регіон. Північноамериканський культурний регіон: Навчальний посібник. / Н.Є. Миропольська, Е.В. Белкіна, Л.М. Масол та ін.. – К.: Вища школа, 2003. – 191 с.
- 49.Морфология культуры: Структура и динамика / Г.А. Аванесова, В.Г. Бабакова, Э.В. Быкова и др. – М.: Наука, 1994. – С. 343-349.
- 50.Найдорф М.И. Введение в теорию культуры: Основные понятия культурологи. / М.И. Найдорф. – Одесса: Друк, 2005. – 192 с.
- 51.Ніцше Ф. Народження трагедії з духу музики // Ніцше Ф. Повне зібрання творів. – Том 1. – Львів: Астролябія, 2004. – 769 с.
- 52.Омельченко Е. Молодежные культуры и субкультуры / Е. Омельченко / Ин-т социологии РАН, Ульянов. гос. ун-т. Н.-И. центр «Регион». — М.: Ин-т социологии РАН, 2000. — 262 с.
- 53.Орлова Э.А. Методологические основания исследования культурной динамики / Э.А. Орлова // Динамика культуры: теоретико-методологические аспекты. М., 1989. – С. 7-24.
- 54.Ортега-и-Гассет Х. Нищета и блеск перевода / Х. Ортега-и-Гассет // Онтологическая проблематика языка в современной западной философии. – Ч. 2. – М., 1975. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.pseudology.org/Psychology/Gasset/NischetaBleskPerevoda.htm>
- 55.Пассмор Дж. Культурные универсалии / Дж. Пассмор // Философские науки. 1990. №11. – С. 110-114.
- 56.Руднев В.П. Словарь культуры XX века. Ключевые понятия и тексты. / В.П. Руднев – М.: Аграф, 1997. – 384 с.
- 57.Румянцев А. Спонсорство в сфере культуры / А. Румянцев // Фонд научных исследований «Прагматика культуры». [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://artpragmatica.ru/hse/?uid=738>
- 58.Соломоник А. Философия знаковых систем и язык. / А. Соломоник – Минск: ООО «МЕТ», 2002. – 403 с.
- 59.де Соссюр Ф. Курс общей лингвистики. / Ф. де Соссюр // [Электронный ресурс]. Режим доступа: www.gramma.ru
- 60.Субкультури: опис і коротка історія. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.pobegporuski.ru/>

61. Теоретическая культурология. – М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга; РИК, 2005. – 624 с.
62. Топоров В.Н. Пространство и текст / В.Н. Топоров // Текст: семантика и структура. — М., 1983. — С. 227-284.
63. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу. / Огієнко Іван. – К.: Фірма „Довіра”, 1992. – 141 с.
64. де Унамуно М. Цивілізація і культура / М. де Унамуно // Избранное: В 2 т. Л., 1981. – Т. 2. – С. 220-227.
65. Флиер А.Я. Современная культурология: объект, предмет, структура / А.Я. Флиер // ОНС. – 1997. – № 2. – С. 124.
66. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности / Эрих Фромм; пер. с нем. Э. Телятниковой. — М.: АСТ: АСТ МОСКВА, 2009. — 635 с.
67. Фуко М. Воля к истине: по ту сторону знания, власти и сексуальности. / Мишель Фуко. // Работы разных лет Пер. с фр., сост., комм. и послесл. С.Табачниковой. – М.: Касталь, 1996. – 448 с.
68. Что такое благотворительность? Типы и виды благотворительности. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.mosblago.ru/groups/page-14.htm>
69. Шендрик А.И. Теория культуры: Учебное пособие для вузов. / А.И. Шендрик. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, Единство, 2002. – С. 20-65.
70. Шендрик А.И. / А.И. Шендрик. Об актуальности культурологии как науки и учебной дисциплины // Знание. Понимание. Умение. – 2005. – № 4. – С. 24-28.
71. Ширшов И.Е. Динамика культуры. / И.Е. Ширшов. – Минск: Изд-во БГУ, 1980. – 110 с.
72. Шпенглер О. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории. I. Гештальт и действительность / Освальд Шпенглер / Пер. с нем., вступ. ст. и примеч. К.А. Свасьяна. – М.: Мысль, 1993. – 633 с. – Глава 2.
73. Эко У. Vertigo: круговорот образов, понятий, предметов. / Умберто Эко. – М.: SLOVO, 2009. – 408 с.
74. Юнг К.Г. Проблема типов / Карл Г. Юнг // Человек и его символы. - М., 1997. – С. 56.
75. Ярошенко Т.М. Регіональна типологія культури: Навчальний посібник. / Тетяна Ярошенко. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 237 с.
76. Bartmiński J. Językowe podstawy obrazu świata. / J. Bartmiński– Lublin, 2007. – s. 37-111.
77. Duranti A. Key terms in language and culture. / A. Duranti– Wiley-Blackwell, 2001. – 282 p.
78. Język, kultura – kompetencja kulturowa / pod. red. Grucza F. – Warszawa, 1992.
79. Lukszyn J., Zmarzer W. Polsko-rosyjski tezaurs konstant kulturowych./ J. Lukszyn, W. Zmarzer. – Warszawa: Instytut Rusycystyki Uniwersytetu Warszawskiego, 2007. – 218 p.
80. Lukszyn J., Zmarzer W. Teoretyczne podstawy terminologii. / J. Lukszyn, W. Zmarzer. – Warszawa: KSJ UW, 2001. – s. 9-26.

81. Palmer Gary B. Toward a theory of cultural linguistics. / Gary B. Palmer. – University of Texas Press, 1996. – 348 p.
82. Parowenko R. W kwestii makrostruktury słownika kluczowych terminów socjokulturowych // Kornacka M. [red.] Teksty specjalistyczne jako nośniki wiedzy fachowej, "Języki Specjalistyczne", t. 7. – Warszawa, 2007. – s. 211-228.
83. Shaul D.L., Furbee N.L., Furbee-Losee L. Language and culture. / D.L. Shaul, N.L. Furbee, L. Furbee-Losee. – Waveland Press, 1998. – p. 30-57.
84. Teksty specjalistyczne w kontekstach międzykulturowych i tłumaczeniach / Lewandowski J., Kornacka M., Woźniakowski W. [red.] // "Języki Specjalistyczne", t. 6. – Warszawa: KJS UW, 2006. – s. 87-110.
85. Wierzbicka A. Słowa klucze. Różne języki – różne kultury. / A. Wierzbicka. / przeł. Izabela Duraj-Nowosielska. – Warszawa, 2006.